

ÖMER

SEYFETTİN

EFRUZ
BEY

ÖMER SEYFETTİN [1884 - 1920]

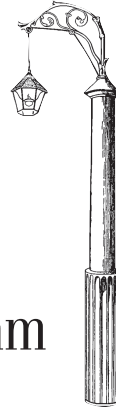
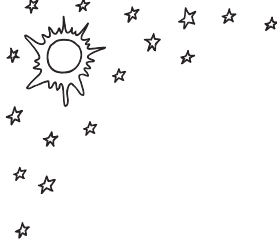
1884'te Gönen'de doğdu. Babası Kafkas göçmenlerinden Yüzbaşı Ömer Şevki Bey'dir. Ömer Seyfettin, ilköğrenimine Gönen'de mahalle mektebinde başladı. Bir süre sonra ailece İstanbul'a yerleştiler. İlk ve orta eğitimini İstanbul'da tamamladı. Daha sonra Edirne Askerî Lisesi'ne gitti. 1903'te İstanbul'da Harp Okulu'nu bitirerek teğmen rütbesiyle İzmir'de göreve başladı.

Ömer Seyfettin 1912'de Balkan Savaşları'nda Sırp ve Yunan Cephelerinde savaştı. Yanya Kalesi'nin savunmasına katıldı. Kale düşünce Yunanlara tutsak oldu. Bir yıl süren tutsaklığın ardından İstanbul'a döndü ve Kabataş Lisesi'nde öğretmenlik yapmaya başladı. 1915 yılında evlendi. Bu evlilikten Güner isimli bir kız çocuğu doğdu. 1920 yılında henüz 36 yaşındayken yakalandığı ağır hastalıktan kurtulamadı ve hayata gözlerini yumdu.

Ömer Seyfettin, Türk edebiyatının en başarılı öykücülerindendir. Kısa öykü türünün de öncülerinden biridir. Öykülerinde gerçekleri olduğu gibi göstermiş dönemin sorunlarını yansıtmıştır. Alaycı, süssüz ve sade bir anlatım dili kullanmıştır. Ömer Seyfettin öykülerinde çoğunlukla çocukluk anılarını, halkın inançlarını, tarihî olayları ve toplumun bozulmuş düzenini anlatır.

Ömer Seyfettin'in başlıca eserleri:

Efruz Bey, Gizli Mabet, Yüksek Ökçeler, Kaşağı, Yalnız Efe, Perili Köşk, Diyet, Forsa, Pembe İncili Kaftan, İlk Namaz.

Gayet Büyük Bir Adam

Hürriyet* ilân edildiği zaman ben İzmir'deydim. Arkadaşlarım beni el şakırtıları, allı yeşilli bayrak dalgaları, birbiri üstüne binerek “Yaşasın, yaşasın!” diye haykıran bilinçsiz halkın içinde buldular:

– Ulan, sen hâlâ burada ne duruyorsun, dediler.

– Durmayıp da ne yapayım, dedim.

– Ne yapacaksın! İstanbul'a git, diye haykırdılar.

– Senin gibi filozof, yazar, şair, tarihçi, fen bilgini bir genç ancak başkente milletine hizmet edebilir, burada değil...

Ve beni omuzladılar. Havaya kaldırarak el üzerinde gezdirmeye başladılar. Halk, Hürriyet

* 1908 Meşrutiyeti.

kahramanlarından biri sanarak, beni onların elinden zorla aldı. Ayaklarımı ve pantolonumun paçalarını öperek saatlerce sokaklarda dolaştırdı. Ben, bu yapılanları kendim için çok görmüyordum. Çünkü biliyordum ki, Türkiye’de embriyoloji* ilminde benim kadar bilgi sahibi olmuş kimse yoktu.

Ve halk, haberi olmadan, bu özel yeteneğim için beni yüseklere kaldırıyordu. Eğitimsiz, kültürsüz, fensiz, felsefesiz bir vatan yaşar mıydı? Eğer uykusuzluğu göze alarak geceler boyunca embriyoloji ilmi ile uğraşsam, bu güzel ve aydınlık mutluluk gününü görebilir miydik? Rıhtımdaki Paris Kahvesi’nde** yapayalnız bunu düşünüyordum. Artık gece yarısı çoktan geçmişti. Mersinli’nin*** üstünde, menekşe, mor ve gümüşü renkte bir gün doğuyordu.

Garsonlar uyukluyorlardı. Önümden hür Osmanlılar geçiyorlardı. Kalktım. Onların arkasına katıldım. Galiba biraz sarhoştular. “Yeni bir dünyaya doğan bu yeni halk ne konuşuyor?” diye merak ettim. Kendilerine yaklaştığımı duymadılar. Biri diyordu ki:

– Bu eğlenmekse, eğlenmemek nedir?

– Yatıp uyumak...

– Sabaha kadar uyanık durmanın bir şey olduğunu bilseydik, Abdülhamit’in döneminde de yapardık.

* Çocuğun ana karnındaki gelişmelerini izleyen bilim dalı.

** İzmir’in Konak semtinde eskiden var olan bir kahve.

*** İzmir’in Karşıyaka ilçesine yakın bir dağ köyü.

Gülümsedim. Kalbim çarpıyordu. Daha Hürriyetin ilânından üç gün geçmemişti. Abdülhamit'in dönemi artık "dün" diye hatırlanıyordu. Onları dinledikçe yetmiş dört birahane gezdiklerini, doksan iki şişe bira içtiklerini ve daha yüzümü kızartacak birçok şeyler yaptıklarını duyuyordum. Biraz geriledim. Arkamdan yine hür Osmanlılar geliyordu. Kendileriyle beraber konuşmaları da kulaklarıma geliyordu:

- Sabah oluyor, yahu...
- Hürriyet bu... Gündüz uyku, gece keyif...
- Eee, para?
- Allah büyük!

Onlar da yanımdan geçtiler. Mısır Otelî'nin* işkembeci dükkânına girdiklerini görünce, karnımın acıktığını hatırladım. Ben de girdim. Çorabayı içtikten sonra çıkarken elimi cebime soktum. Ancak bir çeyrek bulabildim. İşkembeci ise altı kuruş istiyordu. Sözde içine dört yumurta fazla kırmış...

- Ne yapayım? Ne yapayım, diye başımı kaşıdım.

Pazarlık olmazdı. Hem bu millî şenlik içinde bir tatsızlık yapmak, artık ortalıkta görünmeyen polisleri yine meydana çıkarmak, benim gibi olgun ve uyanık, âlim ve yazar bir gence yakışır mıydı? Kötü bir şey olduğunu bildiğim halde yalana sığınmak zorunda kaldım. İsmi aklımda kalmayan

* İzmir, Kordonboyu'nda eski bir otel.

bir filozof, “Yalan olmasa, dünya dönmez, yıkılır, giderdi.” demiş. Kaşlarımı yukarı kaldırdım:

– Eyvah, diye bağırdım. Çantamı düşürmüşüm...
Ve hemen ekledim:

– İçinde yedi İngiliz, dokuz Fransız, on bir Osmanlı, hatta bir tane de Fas lirası vardı. Mührüm altındandı.

Tezgâh başında hesap gören hür Osmanlılardan hiç kimse uğradığım zarara üzülmeydi.

– Korkma Usta, şimdi paranı vereceğim, diyordum.

Çantamı kim bulursa, Fas lirasından başkasını kendisine hediye edeceğimi söyledim.

Herkes başını sallıyor, en dikkatli dinleyen bile gülümsemekle yetiniyordu. Çantamın kaybolması bir tek işkembeciyi heyecanlandırdı:

– İnşallah bulursunuz, dedi. Ama şimdi üzerinizde başka para yoksa, bana bir şey rehin* bırakınız.

Üzerimde beş yıl önce iki kuruşa aldığım bir cep cüzdanı, bir kurşun kalem, iki forma da** Fransızca Embiriyoloji üzerine yazılmış denemeler vardı. Bunları uzattım.

– İşte, sana bir rehin, dedim. Bir liradan fazla eder.

Usta gözlerime baktı:

* Rehin: Para getirilene kadar borcun yerine bırakılan değerli herhangi bir şey.

** Forma: 16 sayfalık kitap parçası.

– Eğleniyor musun, diye sordu.

Ve köşede yığılmış Rumca büyük gazete yığınının göstererek ekledi:

– Kâğıt para etseydi, biz dükkânları kapatırdık. İşte sana on kilo kâğıt, getir beş kuruş, al hepsini git.

Olay büyüdü. Çorbasını bitiren tezgâhın başına geliyordu. İçlerinden bazıları şüpheli bakışlarla beni süzerek:

– Ayıp, ayıp, diye homurdanıyordu.

Al birini, vur ötekine... Sanki haberim yokmuş da yeni buluyormuşum gibi, cebimdeki çeyreği çıkardım. Geriye kalan bir kuruş için de yeleşimi bıraktım. Kendimi kapıdan dışarı attım. İçimde bir acı duyuyordum. Onurum kırılmıştı.

Hiç, bir kuruş için adamın ceketi çıkartılır, yeleşini arkasından alınır mı? Keşke sigarayı bırakmasaydım! Sigarayı bırakmasam bu felâket başıma gelmezdi. Çünkü böylece gümüş sigara kutumu da kaybetmeyecek, zor durumda kalınca, bir kuruşa karşı rehin olarak onu kullanacaktım.

Zaten insan, üzerinde değerli bir şey bulundurmalıdır. Bu neredeyse toplumsal bir kuraldır. Fakat benim gibi ömrünü araştırma yaparak geçirenler, akıllarını öyle gereksiz şeylere harcamazlar.

Spenser gibi büyük bir filozof bile, üzerinde elbette gümüş bir şey taşımazdı. Büyük gerçeğin